

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ח

פרשת ויקרא

א (א) ויקרא אל משה. השם האמור למטה והשיעור ויקרא ה' אל משה וידבר אליו, ולפי דעתי היתה הקריאה הזאת אחר ראיית הכבוד הנזכרת להלן (ט' כ"ג) וירא כבוד ה' אל כל העם, כמובא במדרש חזית, וכבר כתבתי הטעם לעיל (שמות מ' ל"ה): וידבר ה' אליו. אמרו חז"ל למעט את אהרן, וי"ג דברות בתורה למשה ולא אהרן, וכנגדן י"ג מעוטין למעט את אהרן, וכל זה לפי שמעקרי התורה ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, שכדל מכל הנביאים שקבל התורה בנבואה ואין בכח נביא אחר לקבל האור הגדול הזה בנבואתו, לכן אם יבא נביא לחדש מלוה או יאמר בנבואה הלכה כפלוגי הרי הוא נביא שקר, ולכן הולרכו י"ג מעוטין שלא נטעה שבי"ג דברות הללו הושווה אהרן למשה באור הנבואה: מאהל מועד. הדביר והסיכל נקראים א"מ והעזרה נקראת פתח א"מ או חלר א"מ, ולפי שהדבור היה מעל הכפורת מבין שני הכרובים וכאן אמר מאהל מועד, למדנו שלא היה משה שומע הקול עד שבא אל אהל מועד, ושהיה הדבור נפסק ולא ילא חוץ לא"מ כמו ששנו בת"כ: (ב) אדם. ביארנו ששם אדם לא יונח כ"א על המין האנושי, ואין קן שם איש, ולכן נכתב אדם בראש פרשיות הקרבנות הבאים על כל חטא והרהורי לב, כי החטאים הן לאדם לבדו, בעבור שהוא אדם, וכן כתוב כי יעשו מכל חטאות האדם (במדבר ה' ו'): כי יקריבו. כשירצה להקריב, כי לא לזו השם על דברי עולה או זבח כמפורש בנבואת ירמיה: יקריבו. כל מעשי הקרבן שעל ידיהן יכשר לעלות לרצון נקראים בלשון הקרבה, כמו בספרי אדירים הקריבה חמאה (שופטים ה' כ"ה). ויקריב שבפסוק זה על ההפרשה, אם יקדיש מעדרו בעל חי להיות קרבן לה', כי אסור להביא חולין לעזרה: מבם. שיעור הכתוב אדם מכס כי יקריב קרבן לה' ורבותינו למדו מזה פרט לגזול, ואולי ירמוז שנחשב הקרבן כאילו הקריב נפשו או נפש בנו, כאמרו: האתן בכורי פשעי פרי בטני חטאת נפשי (מזכה ו' ז'): קרבן. שם דבר נופל לצד על הקרב לגבוה: לה'. אחז"ל בכל הקרבנות נאמר לה' ביו"ד ה"א ולא אלהים וכיוצא שלא ליתן פתחון פה למינים לרדות, כלו' לפי שטועים להקריב לנבואת נכתב תמיד השם המיוחד שאין אחר נקרא בשם זה: מן הבהמה. כמו אם מן הבהמה, וכן אמר בסמוך ואם מן הלאן ואם מן העוף, ולא הולרך פה למלת אם, בעבור שזכרת בראשונה, ולפי שככלל בהמה כל מיני בהמות וחיות, פרט בקר ולאן: תקריבו. כל' רבים, מולמד שנים או יותר מביאין עולה בשותפות, ונקראת עולה השותפין: קרבנבם. מולמד שהיא צאה נדבת לבור, והיא עולה קין המזבח הבאה מן המותרות, ולפי הפשט יאמר כדין היחיד המביא נדבה כן דין עולה חובה של לבור שצאה ממינים אלו, ונעשית כמשפט זה, וכאמרו ויקריב את העולה ויעשה כמשפט (להלן ט' ט"ז) כמשפט עולת נדבה האמור

א. באור יש"ר
פרק א', פסוקים א', ב':

ויקרא

אלות

1. על איזה קושי אפשרי מנסה פרשנו לענות בקטע הראשון?
2. מה לומר פרשנו מן: "וידבר ה' אלי"?
3. למה חשוב לו להסדיר את: אהל מועד?
4. מהו חידושו מהסדרת: "אדם"?
5. פירוש מהפכני נותן פרשנו לנאמר: "כי יקריב" מהו ועל סמך מה הוא מציג לומר זאת?
6. מאילו טענות רוצה פרשנו להציג לנו במאור את: "קרבת"?
7. מה הוא לומר מן: "הקריבו קרבנות"?

* * *

ב. אברונאל

פרק ב' פסוק י"א:

והנה נאסרו השאור והדבש בהקטרה מטעמים נבדלים. כי השאור נאסר, כדי שלא יהיה סבה לאחר ולעכב זמן הקרבן. כי אלו היתה, על דרך משל, המנחה הבאה עם העולה - חמץ, יהיה סבה, שבעת הסתו הלחם יתאחר להחמיץ, ויתעכב הקרבן עד חוץ לזמנו. מצורף לזה, כי השאור היא עסה מעופשת, ואינו ראוי לאכילה בפני עצמו, עם היות שהעיסה המחמצת על ידו היא ראויה לאכילה. והרי הוא כמו הקיבה, שאינה ראויה לאכילה בפני עצמה, עם היות שהגבינה הנקפאת על ידה היא ראויה לאכילה. הנה אם כן, השאור מעכב הקרבן, והוא בעצמו אינו ראוי לאכילה. ואמנם הדבש נאסר, כדי שלא יהיה סבה למהר זמן הקרבן. לפי שיש בו סגולה לעכל הבשר. ולו היה נוגע בבשר הקרבן, היו הכהנים חוששים שמא יעכל דבר מבשר הקרבן, והיו ממהרים להקריב הקרבן קודם עתו. מצורף לזה, היות הדבש ראוי לאכילה בפני עצמו, למתיקותו. ולכן אולי הכהנים בהקריבם אותו ילכלכו אצבעותיהם בו, וילחכו אצבעותיהם, ויהיה להם זה לאבן נגף ולצור מכשול. הנה אם כן, היו בשאור ובדבש טעמים הפכיים, זה מאחר הקרבן וזה ממהרו, זה אינו ראוי לאכילה בפני עצמו וזה ראוי לאכילה בפני עצמו.

טעם איסור השאור - כיון שהוא גורם לאיחור בעשיית הקרבן, וכן אינו ראוי לאכילה. טעם איסור הדבש - כי הוא גורם למהר זמן הקרבן קודם עיתו, וגם עשוי להכשיל הכהנים

גם צוה יתעלה לאסור השאור, לרמוז לנו שנרחיק מעצמנו היצר הרע בהיותנו עובדים עבודתו. כי היצר הרע קרוי בשם - שאור. וכמו שאמרו בפרק היה קורא (ברכות יז, א): רבי אלכסנדר אמר הכי, רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך שרצוני לעשות רצונך, ומי מעכב שאור שבעסה. ונאסר הדבש גם כן, לפי שיש בו סגולה כנגד השכל^ל, כמו שכתב אבן סיניא, וזה לשונו: הדבש החרוף המעטש שמריחין אותו ואוכלין ממנו, ויוליד אפיסת השכל פתאום והזיעה הקרה. ואמר עוד: ואם יריח הארסי מהדבש החרוף יסיר השכל, וכל שכן אם יאכל ממנו. ולפי שהיו הדברים האלה רוצה לומר: תגבורת היצר הרע ואפיסת השכל, דברים ראוי שירוחקו מכהני ה', הוצרך יתעלה להזהירם מהם. והותרה בזה השאלה השתים עשרה

אלות

1. פרשנו מחלק את דבריו לפני קטעים הצוסקים באותו נושא אק שונים בתכונות, התוכל להסביר שמה לו fe פירושים שונים?
2. בקטע הראשון נותן פרשנו טעם לאיסור השאור, בצצט מה עלינו ללמוד מכך?
3. כנ"ל טעמו לאיסור דבש, בו הוא מסביר שני טעמים, התוכל להסביר?
4. בקטע השני צוסק פרשנו בהסבר אלילארי, התוכל להסביר?
5. "תאמרת וצר הרע ואפיסת השכל", מה בדיוק רוצה פרשנו ללמדנו כאן?

* * *

ג. רש"ד הירש

פרק ד' פסוק ג':

נמצאת אומר: "הכהן המשיח" האמור כאן הוא הנציג הכוהני המלא והעליון של האומה. אך לא נתמעט "משוח שעבר": מי שנמשח רק כדי למלא את מקום הכהן הגדול, שנפסל לשעה - ומשחזר הלה לתפקידו, חדל זה מלשמש במקומו; או מי שחדל מלכהן מחמת גילו או מומו (שם ושם ט ע"ב; קושיית לחם-משנה, הלי' שגגות פט"ו, ה"ז, תתישב על פי האמור בהוריות ט ע"ב).

(ג) הכהן המשיח: רק מי שנמשח בשמן המשחה לצורך עבודת המקדש; הוה אומר: לא מרובה בגדים - כדוגמת הכהנים הגדולים של ימי בית שני (הללו נתמנו רק על ידי לבישת שמונת הבגדים, באין שמן המשחה); אף לא משוח מלחמה, שנמשח רק כדי להזהיר את העם לפני הקרב, על פי האמור בדברים כ, ב ואילך (הוריות יא ע"ב - יב ע"א).

1. לכאורה מה הקושי ואיך היינו אמינים זאת בלא פירושו?
2. התוכל להסביר את החילוקים בין הכהנים השונים ותפקידם לפי פרשנו?
3. לדעת פרשנו הכהן הגדול הוא: "הנצי"ט הכהני האלף והציון" מה כוונתו?
4. "נפסל לעצה, אחמת אילו, אחמת מוחו" מה דינם ולמה?

* * *

ד. המהר"ל מפראג עם פירוש הרב זלצר.
פרק ה' פסוק כא':

"נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון ... או בגזל או עשק את עמיתו".

(ויקרא ה' כ"א)

גזל מאדם חמור יותר מגזל שמים. מדוע?

בפסוק זה העוסק בגזל מן ההדיוט כתוב תחילה חטא ("תחטא") ואח"כ מעילה ("ומעלה מעל").

בפסוק העוסק בגזל קדשי שמים כתוב קודם מעילה ואח"כ חטא. שנאמר: "נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה'" (ויקרא ה' ט"ו) ואומרת על כך הגמ' במסכת בבא בתרא דף פ"ח ע"ב: "א"ר לוי. קשה גזל הדיוט יותר מגזל גבוה. שזה הקדים חטא למעילה וזה הקדים מעילה לחטא".

גזל הדיוט למרבה הפלא חמור יותר מגזל גבוה. מדוע כך הדבר? מסביר המהר"ל:

קשה גזל הדיוט מגזל שמים כי קושי הגזל (חומרת המעשה שבגזל) הוא במה (-בכך) שלוקח לרשותו דבר שהוא ממון (מרשות הזולת). אבל בגזל גבוה אין דבר יוצא מן רשות של הש"י כי הכל הוא ברשות הש"י. ולפיכך קדשי גבוה אינו חייב עד שיהיה נהנה מהם. ואלו גזל הדיוט מיד שהוציא מרשותו חייב ולכך כתיב נפש כי תחטא. אבל גבי גזל גבוה שאין יציאה מרשות גבוה לכך (-לכן) לא כתיב כי תחטא מיד כי אינו חייב רק עד שנהנה.
(חדושי אגדות ג' ע' קי"ח)

במילים אחרות: גזל קודשי שמים אינו חמור כמו גזל מאדם שכן הגזל מחבר מוציא הממון מרשות חבירו ומעבירו לרשותו. אך בקודשי שמים אי אפשר להוציא הממון מרשות הש"י. הכל נמצא תחת רשותו. ולכן רק אם נהנה מן ההקדש אז מתחייב.

1. פרשנו מהוין פשוני בפסוקים ואיך לכך את מאמר חז"ל, איך צ"י דבריו מתבארים הפסוקים?
2. מהו הרציון המיוחד שפרשנו מלמדנו כאן?
3. האם יש לזה עם הפלכות נוספות בדבר יחסו לרכוש הזולת?